

Osallistuvan budjetoinnin periaatteet ja käytännöt

Liisa Häikiö & Jarkko Salminen

Osallistuva budjetointi kaupunkien kehittämisessä

Tampere 30.3.2016

Kestävä kaupunkikehitys

- ▶ Brundtlandin komission (1987) aloittama ja Rion sopimuksessa (1992) konkretisoitunut globaaliin kestävän kehityksen prosessi:
 - ▶ yhteiskuntien kehityksen turvaaminen niin, että köyhyydessä elävien ja tulevien sukupolvien elämisen tarpeet on mahdollista turvata omat tarpeensa
- ▶ Kestävän kehityksen saavuttaminen on mahdollista vain, jos kaikki yhteiskunnalliset toimijat sitoutuvat siihen
- ▶ Kestävä kaupunkikehitys keskeinen paikallisen, kansallisen ja globaalin politiikan tavoite
- ▶ Globaalit ja paikalliset innovaatiot osallistuvan kaupunkisuunnittelun menetelmiksi

Paikallinen malli, globaali toimintaympäristö

- ▶ Osallistuva budjetointi kehittyi Brasilian Porto Alegressa (1987)
 - ▶ köyhien asuinalueiden asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen, kansalaisten ja asuinalueiden välisen eriarvoisuuden poistaminen, korruption ja läheisten suosinnan kulttuurin muuttaminen
 - ▶ Radikaalimalli yhteiskunnan resurssien jakamiseen
- ▶ Maailman Sosiaalifoorumi, Maailmanpankki, OECD, EU ja YK ovat kukin nostaneet sen kaupunkipolitiikan hyväksi käytännöksi
- ▶ Levinnyt ympäri maailman, erityisesti Eurooppaan
 - ▶ Tavoitteet ja toimintatavat monimuotoistuneet

Suomessa on muutamia kokeiluja

▶ Kuntalaki 2015, 22§:

- ▶ Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti [...] järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun.

▶ Hallituksen esityksessä keskeisenä keinona talouden suunnitteluun osallistumisen edistämiseksi on mainittu osallistuva budjetointi

Osallistuvan budjetoinnin periaatteet

- ▶ Osallistuvaan budjetointiin liittyy vastakkaisia elementtejä: sen avulla pyritään lisäämään
 - ▶ avointa kansalaisten osallistumista
 - ▶ rajattujen resurssien tehokasta budjetointia
- ▶ Paikallinen näkökulma: **radikaalin demokratian idea**
→ hallinnon tehostaminen ja paikallinen demokratia ristiriidassa
- ▶ Globaali näkökulma: **liberaali hallinta** → hallinnon tehostaminen lisää demokratiaa, kun osallistuvaa budjetointia levitetään globaalisti

Radikaali demokratia

Liberaali hallinta

Osallistuminen

Erilaisia intressejä sovitetään yhteen ja kiistoja siedetään. Annetaan ihmisille itselleen mahdollisuus ohjata prosessia.

Hyödynnetään ihmisten erilaisia taitoja ja kykyjä. Prosessin ohjaaja pyrkii välttämään ristiriidat ja vie prosessia tehokkaasti eteenpäin.

Suhde instituutioihin ja seuraukset

Ei-institutionalisoitu, autonominen prosessi, joka tuottaa kuitenkin laajoja institutionaalisia muutoksia.

Institutionalisoitu, hallintokäytäntöihin sovitettu prosessi, joka tuottaa konkreettisia ja rajattuja tuloksia.

Resurssien jakaminen

Suuri taloudellinen alkupanostus ehto köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiselle.

Rahaa säästyy, kun ihmiset ottavat vastuulleen julkisen sektorin tehtäviä

Lopuksi

- ▶ Osallistuvassa budjetoinnissa samanaikaisesti läsnä ideat radikaalista demokratiasta ja liberaalista hallinnasta
- ▶ Käytännössä mallit sekoittuvat
- ▶ Osallistuvan budjetoinnin sovelluksia on lukuisia erilaisia, joissa mallit yhdistyvät eritavoilla
- ▶ Toteutuvissa eri skaaloissa
 - ▶ Yksittäinen hanke
 - ▶ Asuinalueen kehittäminen
 - ▶ Toimialan hallinnointi
 - ▶ Jne.